

MAGYAR FA SORSA.

Mutatvány az erdélyi ref. püspök sokat vitatott könyvének befejező lapjairól.

Igaz és nem is titkolom el, sőt mindenütt kimutattam, hogy Ady a magyar-költő és a magyar faj sorsának felpanaszolásában sokszor és sokban vad, túlzott, keserű és igaztalan volt, hogy szociális felfogásában tévedett, de viszont kétségtelen, hogy Széchenyi óta és mellett leginkább tőle lehet tanulni *kritikai* hazaszeretetet, mely a nemzet sorsának és bajainak *belső* okait látja, fájjalja, mely a régi bűnök ellen öntudatos harcra készítet és önámítás nélkül, világosan hirdeti, hogy a nemzetnek, ha élni akar, a *maga* életét kell élnie, hogy egyetemes értékű emberi életét kell a maga módján termelnie s hogy saját vezetését csak saját legértékesebb szellemű és jellemű fiaira szabad bízni. És én rendületlenül meg vagyok győződve afelől, hogy erre a *kritikai* szeretetre nemzetét iránt soha nagyobb szüksége nem volt a magyarságnak, mint ma és jaj neki, ha frázisokért és görög-tűzért feláldozza ezt a megmentő és megtartó szeretetet. Én volnék a legboldogabb, ha a magyar ifjúság Ady tragikus látását „az eltévedt lovasról” megcáfolná és bebizonyítaná, hogy a magyarságnak meg van az elvitathatatlan, mert pótolhatatlan polgárjoga Európa művelt népei között és az emberiség nagy közösségében. De ehhez az első lépés éppen az Ady által hirdetett tragikum ismerete, öntudatos feldolgozása a lelkekben és az így megedzett életakarat diadalravivése.

És egyéni szempontból, bár kétségtelenül rá kellett mutatnom Ady költészetében az önmagát romboló, beteg lázadozásra és démoni kitörésekre, melyek mellett ott vannak az örök emberi szépségek is, kétségtelen, hogy e diszharmonikus lélek küzdelmei rendkívül tanulságos képét adják saját lelkünk rejtett mélységeinek és *kritikai* állásfoglalásra ösztönöznek saját bűneink ellen. A kórkép, amely kórkép is, annyi vádat foglal magában társadalmunk ellen, hogy egy öntudatos ifjúság életharcára a legnagyobb ösztönzésekkel teljes. Az pedig vitathatatlan, hogy az a költő, aki a nemzetet és az egyént a halál tükrében láttatta meg: a legnagyobb ösztönző az életre.

És végre, Ady bűnbánata és Istenélménye, amely a maga nemében egyetlen egész irodalmunkban, nagyon komoly intelem arra, hogy bűnbánatunk ne legyen püsztia templomi frázis, Istenszerelmünk ne legyen illúzió és keresztyénségünk ne legyen élettelen dogma.

Azt hiszem, hogy ennyi tanulság kevés magyar költő művéből sugárzik és ez természetes is, mert Ady a humánium mindenirányú átélésében az összes magyar költők közül a legelső. Tisztán esztétikai szempontból pedig nem szabad elfelejteni, hogy Ady költészete a teremtő fantázia és a magyar költői nyelv kifejezőereje szempontjából olyan értékekkel gazdagította irodalmunkat, melyre akármelyik nagy európai irodalom büszke lehetne.

(Kolozsvár)

Makkai Sándor.